

Od detstva a mladosti po sobáš a vojnu

Mária Terézia ako najstaršia dcéra cisára Karola VI. bola pokladaná za dedičku trónu, a tak bola jej výchove venovaná mimoriadna pozornosť. Najväčší vplyv na formovanie osobnosti mladej princeznej mala ovdovená grófka Karolína Fuchsová, ktorá si zachovala úctu i priazeň svojej chovanice aj po smrti. Ako jedinú nečlenku habsburského rodu ju na príkaz Márie Terézie pochovali v rodinnej hrobke u kapucínov vo Viedni. Grófka, po jej nástupe na trón povýšená na hlavnú dvornú dámu, vstúpila do služieb 11-ročnej arcivojvodkyne roku 1728. Dbala najmä na mravnú výchovu, vládnuť voči svojmu okoliu a u dospievajúcej princeznej budila ducha samostatnosti a racionálneho uvažovania, čo sa pozitívne prejavilo po nástupe na trón a počas jej panovania.

Od šiesteho roku na arcivojvodkyňu dohliadali jezuiti Michal Pachter a Franz Vogel, ktorý mal na starosti aj výučbu náboženstva. Dôraz pri vzdelávaní sa kládol najmä na dejiny, čo mal na starosti profesor Spannagel. Robil to tak pútavo, že hodiny dejepisu boli pre princeznú najmilším zamestnaním. Okrem toho následníčku učili matematiku a jazyky, najmä francúzštinu, latinčinu, taliančinu.

V latinskom jazyku ju profesor Hans Dominik Schirmer vycvičil tak dokonale, že dokázala mŕtvou latinou plynulo rozprávať a túto reč rada využívala v styku s uhorskými magnátmi i na sneme, hoci dobre vedela i maďarsky. Ako neskôr spomínala vo svojom pamätnom spise z roku 1751 o okolnostiach zaujatia trónu, na svoju veľkú škodu i na škodu ríše otec ani nik z jeho poradcov ju bližšie neoboznámil so zákutiami politiky, kabinetnej diplomacie a ďalšími tajomstvami prospešnými pre optimálne vládnutie. Dvorný kapelník Caldara ju vyučoval hudbu a baletný majster Lavarossi tanec, ktorý zvládla dokonale. Princezná vzbudzovala všeobecný obdiv, keď vystupovala v malých talianskych

*Arcivojvodkyňa
Mária Terézia ako
dvanásťročná*

*František Štefan
Lotrinský
v detskom veku*

operách a baletoch v dvorskom divadle. Výchova dbala nielen na duševný, ale aj na telesný vývin dedičky. A tak budúca panovníčka musela absolvovať týždenne niekoľko hodín telocviku, jazdenia na koni, ale aj streľby, v ktorej dosahovala pozoruhodné výsledky.

Budúca dedička trónov vyrástla na krásnu dievčinu vysokej štíhlej postavy, plavých vlasov a modrých očí, vyjadrujúcich vysokú inteligenciu a zároveň aj dobrotu. O jej ruku sa uchádzali mnohí európski princovia. Portugalský následník Emmanuel, keď bol zdvorilo odmietnutý, z ľútosti vstúpil do dominikánskeho rádu. O manželskom zväzku pre svojich najstarších synov uvažovali aj obe sesternice, dcéry Jozefa I. (Mária Jozefa Saská a Mária Amália Bavorská), ale vzhľadom nato, že obaja následníci kniežacích trónov boli oveľa mladší ako

*Sobášna hostina
Márie Terézie
a Františka
Štefana
12. februára 1736*

Terézia a František Štefan Lotrinský sú najkrajším manželským párom Európy.

Mladomanželia odišli na svadobnú púť do Mariazellu, ktorý bol obľúbeným miestom zbožnej princeznej. V tunajšom pútnickom kostole ako 11-ročná prvýkrát prijala Najsvätejšiu sviatosť a táto udalosť ju mimoriadne ovplyvnila. Od svadby uplynul bezmála rok a 5. februára 1737 Mária Terézia porodila prvé dieťa. Mária Alžbeta Amália Antónia Jozefa Gabriela Johana Agáta Rakúska, princezná Habsbursko-Lotrinská, však zomrela ako trojročná v júli 1740 na následky žalúdočných kŕčov a zvracania.

Ešte v čase slávneho sobáša veľkú radosť nad spojením habsburského a lotrinského rodu v jednom zo svojich posledných listov vyjadril princ Eugen Savojský, ale nebolo mu dopriate dlhší čas sledovať ďalšie udalosti. Zomrel vo svojom viedenskom sídle ani nie desať dní po sobáši 21. februára 1736. Smrť vynikajúceho vojvodu a štátnika bola pre monarchiu mimoriadne bolestivá, a to nielen vzhľadom na jeho niekdajšie zásluhy. Schyľovalo sa k ďalšej vojne. V tom istom mesiaci, ako dobrý génius Rakúska odišiel na večnosť, Rusko vypovedalo vojnu Osmanskej ríši, do ktorej sa zaplietol aj Karol VI. Niektorí jeho poradcovia mu nahovorili, že spoločná ofenzíva s Ruskom na Balkáne bude príležitosťou na ovládnutie Bosny aj celého Valašska, preto cisár uzavrel s cárovnou Alžbetou spolok a vypovedal sultánovi vojnu. Na jar 1737 sa 80-tisícová cisárska armáda sústredila v južných oblastiach Uhorska a Karol VI. na jej čelo vymenoval Františka Štefana Lotrinského, hoci jeho vojnové skúsenosti i poznatky o vojenskom umení sa rovnali nule. Choroba a smrť toskánskeho veľkovojuvodu Mediciho v apríli 1737 novopečeného cisárovho zaťa pravdepodobne zachránila od pohromy vo funkcii, na ktorú sa nehodil. František Štefan sa vrátil do Viedne, potom vybavoval verejné aj rodinné záležitosti v Uhorsku a Lotrinsku. Zanedlho opäť krátko pobudol na čele armády, ale choroba a neúspechy vojska ho prinútili opäť opustiť bojisko. Odchod do Toskánska pozdržalo druhé tehotenstvo Márie Terézie. 6. októbra 1738 porodila druhú dcéru Máriu Annu Jozefu Antóniu. Keď dojča trocha podrástlo, manželia sa na jar 1739 vybrali na cestu do Florencie, hlavného mesta Toskánska. Podľa zmluvy o nástupníctve sa František Štefan zaviazal vyplatiť nemalé dlžoby svojho predchodcu a postarať sa o bezproblémovú jeseň života Anny Márie Lujzy Mediciovej, už sedemdesiatročnej vdovy po veľkovojudovi. Všetky mediciovské budovy a pozemky v Toskánsku aj v iných častiach Talianska mali Františkovi Štefanovi pripadnúť až po jej smrti, čo sa udialo v roku 1743.

Vojenské operácie na Balkáne sa nevyvíjali šťastne, ruské oddiely sa sústredili na dobytie Azova a izoláciu Krymu a Turci mali dostatok síl, aby si poradili s nevelmi bojaschopnými habsburskými silami, ktoré viedli neschopní velitelia. Do konca roka 1737 stratili väčšinu Bosny a Srbska. Na úspechoch Turkov sa výrazne podieľal francúzsky markíz de Bonneval, niekdajší maršal cisárskej armády a blízky priateľ Eugena Savojského. Cez Benátky zavítal na bosnianske bojisko, odkiaľ plánoval podnietiť protihabsburský odboj v Uhorsku, no to sa mu nedarilo. Po prestúpení na islam ho vymenovali za hlavného veliteľa tureckého delostrelectva, ktoré dôkladne zreorganizoval a mal veľký vplyv na ďalší vývoj tri roky trvajúcej vojny. Cisár v roku 1738 opäť menoval Františka Štefana